

FYLKESMANNEN I OSLO OG AKERSHUS

Sosial- og familieavdelingen

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036, Dep
0030 Oslo

Deres ref.: 13/2338	Deres dato: 30.09.2013	Vår ref.: 2013/19027-2 S-BFS	Saksbehandler: Jan Faller	Dato: 13.1.2014
------------------------	---------------------------	---------------------------------	------------------------------	--------------------

Svar på høring – Forslag om gjennomføring i norsk rett av Haagkonvensjonen 19. oktober 1996 om beskyttelse av barn

Vi viser til høringsbrev av 30.9.2013, vedlagt høringsnotat om forslag til gjennomføring i norsk rett av Haagkonvensjonen 19. oktober 1996 om beskyttelse av barn. Konvensjonen skal gi økt beskyttelse av barn med tilknytning til andre stater ved barne bortføring, i foreldretvister og barnevernsaker. Høringssvaret er utarbeidet av Fylkesmannens Barne- og familieseksjon, som utfører tilsynsoppgaver overfor barneverntjenestene og Bufetat. Seksjonen har også enkelte oppgaver knyttet til barneloven. Høringsnotatet er også lest og vurdert av Fylkesmannens vergemålsavdeling, som ikke har kommentarer eller innspill.

Barneverntjenestene kommer med jevne mellomrom i kontakt med barn og foreldre som er statsborgere av andre land. Slike saker kan skape store utfordringer for barneverntjenestene, og kreve store ressurser. Etter vårt syn vil konvensjonen bidra til at slike saker løses på en bedre måte enn i dag. Et annet kjent problem på barnevernfeltet er foreldre som reiser fra Norge for å unngå barneverntjenestens søkelys. Konvensjonen vil bidra til at det i slike tilfeller blir enklere å sikre at barnet blir tilfredsstillende ivaretatt.

Det skal etter konvensjonen etableres en sentralmyndighet som skal ivareta Norges forpliktelser etter konvensjonen. Sentralmyndigheten vil kunne bli en viktig ressurs for de kommunale barneverntjenestene i grenseoverskridende barnevernsaker. Vi vil bemerke at det etter vårt syn vil være en stor fordel om mest mulig av kontakten mellom utenlandske og norske myndigheter på konvensjonens område foregår via sentralmyndigheten. Vi forutsetter at sentralmyndighetens rolle og ansvarsområde blir nærmere beskrevet og avklart i forbindelse med opprettelsen av denne myndigheten.

Utlevering av taushetsbelagte opplysninger

Ansatte i barneverntjenesten har taushetsplikt etter barnevernloven § 6-7. Som departementet er inne på i høringsnotatet, er denne taushetsplikten strengere enn den som følger av forvaltningsloven § 13. Taushetsplikten etter barnevernloven omfatter også opplysninger om fødested, fødselsdato, personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted.

I barnevernsaker som berører flere land, vil det i de fleste tilfeller være en forutsetning for at konvensjonens forpliktelser etterleves at det utveksles taushetsbelagte informasjon med andre lands myndigheter. I forslaget til gjennomføringslov er det derfor inntatt en bestemmelse i § 3 om adgangen til å utlevere taushetsbelagte opplysninger til myndigheter i andre konvensjonsstater uten hinder av lovbestemt taushetsplikt. Etter vårt syn er dette

Postadresse:
Postboks 8111 Dep
0032 OSLO

Besøksadresse:

Telefon: 22 00 35 00

Telefaks:

Internett:

www.fylkesmannen.no/OsloOgAkershus

Saksbehandler: Jan Faller

Direkte telefon: 22 00 37 09

E-post:

Org.nummer: NO 974 761 319

nødvendig for å gi en klar hjemmel for at barneverntjenestene kan utlevere taushetsbelagte opplysninger til andre lands myndigheter i saker som berører konvensjonen. Etter Fylkesmannens syn bør det vurderes om det skal innføres en lignende ordlyd i barnevernloven § 6-7, slik at hjemmelen blir lettere tilgjengelig for ansatte i barneverntjenestene. Det bør i det minste innføres en henvisning til gjennomføringslovens § 3 i barnevernloven § 6-7.

Vilkår om at barn må samtykke til opphold i utlandet uten foreldre

Departementet vurderer i høringsnotatet behovet for å styrke barneperspektivet i saker der foreldre ønsker at barnet skal flytte til en annen stat alene – uten sine foreldre – og i noen tilfeller mot barnets vilje. En tiltredelse til konvensjonen forutsetter ikke lovendringer på dette området, men departementet ønsker å se dette spørsmålet i sammenheng med øvrige endringer som vurderes på barnelovområdet.

Departementet viser til at flytting til andre stater normalt vil være en stor omveltning for et barn, og foreldres beslutning om dette vil påvirke barnet i meget stor grad. Barnets muligheter for å returnere til Norge – etter flytting – vil kunne være små dersom foreldrene/andre voksenpersoner ikke bidrar, eller hindrer dette ved å ta hånd om pass og andre nødvendige reisedokumenter. Departementet ber om høringsinstansenes merknader til hvorvidt det bør innføres et nytt materielt vilkår om barnets samtykke i tilfeller der barnet skal flytte til/ta opphold i en annen stat uten følge av foreldre.

Fylkesmannen støtter forslaget om å innføre et krav om barnets samtykke dersom foreldre ønsker at barnet skal flytte til et annet land alene. Etter Fylkesmannens syn bør kravet om samtykke omfatte barn som har fylt 12 år. Denne aldersgrensen vil samsvare med de øvrige bestemmelser om samtykke i lovverket som departementet viser til. Vi viser i tillegg til at en beslutning om at et barn skal flytte til et annet land mot barnets egen vilje, vil kunne være en større følelsesmessig belastning for barnet jo yngre det er.

Departementet foreslår at det ikke skal stilles noen formkrav til samtykket. Fylkesmannen er ikke enig i denne vurderingen, og mener det bør stilles formkrav til et slikt samtykke. Som departementet er inne på, kan noen barn være særlig utsatte ved flytting til/opphold i en annen stat. Flytting/opphold i en annen stat for enkelte mindreårige kan innebære risiko, herunder risiko for tvangsgifte eller arrangerte ekteskap som ikke støttes av den mindreårige. Mindreårige barn som er alene i en annen stat uten sine nærmeste omsorgspersoner, kan også i noen få tilfeller ha større risiko for å bli utsatt for kjønnslemlestelse.

I de tilfellene det her er snakk om, hvor foreldre kan ha en bestemt hensikt med å anbringe barnet i et annet land, er det nærliggende at foreldrene også med enkelhet vil kunne få et samtykke fra barnet til flytting. Det bør derfor innføres formkrav som kan sikre at det samtykket som gis er reelt. Dette kan for eksempel være krav om at foreldre og barn skal møte til en samtale ved et familievernkontor og at samtykket skal avgis der.

Rettsvirkninger av å inneha foreldreansvar

I henhold til konvensjonens artikkel 16, vil foreldreansvar som er etablert direkte gjennom lov eller avtale i ett land, opprettholdes ved barnets flytting til et annet land. Dersom det følger direkte av det nye landets rettsregler at en som ikke hadde del i foreldreansvaret i fraflyttingslandet får foreldreansvar, vil dette bli etablert når barnet tar bosted i det nye landet. Som omtalt på side 96 i høringsnotatet, vil dette kunne innebære at flere enn to personer kan inneha foreldreansvar.

Etter norsk rett er den eller de som innehar foreldreansvaret i mange sammenhenger gitt beslutningsmyndighet i saker som gjelder barnet. Dette gjelder blant annet kompetanse til å samtykke til helsehjelp, til spesialundervisning, til behandling av personopplysninger og til navneendringer. Den beslutningsmyndigheten som følger av å inneha foreldreansvar, opprettholdes etter en omsorgsovertakelse etter barnevernloven med mindre dette er særskilt regulert. Etter Fylkesmannens syn bør det gjøres en helhetlig vurdering av i hvilken grad foreldre skal beholde sin samtykkekompetanse etter en omsorgsovertakelse. Behovet for en slik gjennomgang blir ikke mindre dersom Norge tiltrer konvensjonen. Vi viser for øvrig til punkt 11.8 i Prop 106 L (2012-2013), der departementet uttaler at det er behov for å utrede flere sider av forholdet mellom barnelov og barnevernlov, og at departementet vil utrede problemstillinger knyttet til forholdet mellom de to lovene nærmere.

Adgangen til å fatte vedtak for barn som ikke oppholder seg i Norge

I forbindelse med inkorporeringen av konvensjonen i norsk rett, foreslås en endring av § 1-2 i barnevernloven, slik at loven gjelder for alle som *er bosatt eller oppholder seg* i riket. Endringen skal gjøre barnevernloven i samsvar med artikkel 14 i konvensjonen, som gir et konvensjonsland myndighet til å treffe vedtak om omsorgsovertakelse for barn som har forlatt landet, inntil det kan anses som bosatt i et annet land.

Fylkesmannen støtter forslaget om å gjøre en slik endring i bvl. § 1-2. Konvensjonen og endringen av § 1-2 vil medvirke til at det blir vanskeligere for foreldre å unndra seg barneverntiltak ved å rømme til andre land med barnet. Det følger imidlertid av bvl. § 4-13 at vedtak om omsorgsovertakelse skal iverksettes så snart som mulig, og at vedtaket faller bort dersom det ikke iverksettes innen seks uker fra vedtakstidspunktet. Fylkesnemndas leder kan forlenge fristen når særlige grunner tilsier det. Departementet bør klargjøre at når det fattes vedtak om omsorgsovertakelse for et barn som ikke oppholder seg i Norge, er dette en særlig grunn som kan gi fylkesnemndsleder kompetanse til å forlenge fristen for å iverksette vedtaket.

Fosterhjemsplassering i andre land og av utenlandske barn i Norge

Haagkonvensjonen legger til rette for økt grad av samarbeid i saker som gjelder beskyttelsestiltak overfor barn. Blant annet har konvensjonen regler om fosterhjemsplassering i annen konvensjonsstat i artikkel 33. Det er opp til den enkelte konvensjonsstat om slike plasseringer skal være tillatt etter nasjonal rett, og det er dermed ikke nødvendig å lovregulere plassering i utlandet i barnevernloven for å oppfylle konvensjonen. Departementet foreslår imidlertid en ny bestemmelse i barnevernloven som åpner for å fosterhjemsplassere et barn i utlandet som et frivillig hjelpetiltak. Det legges til grunn at det kun vil være aktuelt med slike plasseringer i særlige unntakstilfeller. Det er et vilkår at den staten der barnets skal plasseres har tiltrådt konvensjonen.

Fylkesmannen støtter forslaget om å gi en hjemmel for å fosterhjemsplassere barn i utlandet som et frivillig hjelpetiltak. Vi er enige i at det bør settes vilkår om at barn som har fylt 12 år skal samtykke til tiltaket. Et slikt vilkår vil være i overensstemmelse med det foreslåtte kravet om samtykke fra barn som har fylt 12 år til å bosette seg i utlandet uten foreldrene. Fylkesmannen støtter også forslaget om at andre lands myndigheter gis en tilsvarende adgang til å plassere barn i fosterhjem i Norge.

Departementet har ikke vurdert om det bør gis en tilsvarende adgang til å plassere barn i institusjon i en annen konvensjonsstat som et frivillig hjelpetiltak. Fylkesmannen har nylig fått en henvendelse om dette fra en aktør på barnevernfeltet, som ønsket å plassere en ungdom

på en konkret institusjon i Danmark, etter samtykke fra ungdommen og foreldrene. Etter vårt syn kan det tenkes tilfeller der det vil kunne være til barnets beste å bli plassert på institusjon i et annet konvensjonsland. Dette kan særlig være aktuelt for barn og ungdom med diagnoser, og der det finnes institusjoner i andre land som har spesialisert seg på den type problematikk som det aktuelle barnet har. Dersom foreldrene, barnet selv og barneverntjenesten mener at et bestemt institusjonstilbud i et annet land vil være det rette for barnet, bør barneverntjenesten etter vårt syn ikke være avskåret fra å fatte vedtak om en slik plassering. I prinsippet kan jo foreldre selv beslutte at deres barn for en periode skal plasseres på en institusjon i et annet land, noe som i praksis bare unntaksvis vil være mulig fordi kostnaden for foreldrene vil være for stor.

Dersom barneverntjenesten gis en mulighet til å fatte vedtak om frivillig plassering på en institusjon i et annet land, vil konvensjonen sikre at vedtaket følges opp av plasseringslandet, ved at det føres tilsyn med barnet og plasseringen i henhold til plasseringslandets regler. Etter Fylkesmannens syn bør departementet vurdere om det skal åpnes opp for at barn kan plasseres på institusjon som hjelpetiltak etter barnevernloven i andre konvensjonsstater.

Fylkesmannen støtter departementets syn på at det ikke bør gis adgang til å fosterhjemsplassere barn i utlandet etter en omsorgsovertakelse. Departementet har gjennomgått de hensynene som taler mot å åpne opp for slike plasseringer i høringsnotatets punkt 10.2.2.2. Etter vårt syn vil de samme hensynene som taler mot å gi slik adgang til å plassere norske barn i utlandet, tale mot å gi adgang til å plassere utenlandske barn i fosterhjem i Norge etter en omsorgsovertakelse i hjemlandet. Vi er på denne bakgrunn enig med departementet i at det ikke bør gis adgang for andre lands myndigheter til å plassere barn i fosterhjem i Norge etter en omsorgsovertakelse.

Det foreligger i dag en snever adgang til at barneverntjenestene, når et barn er plassert i fosterhjem etter en omsorgsovertakelse, kan gi samtykke til at barnet tar opphold i et annet land sammen med fosterforeldrene. Det er særlig to forutsetninger som må være oppfylt for at det kan gis slikt samtykke. For det første må det være mulig å oppfylle den samværsretten som biologiske foreldre eventuelt har. Og for det andre må det etableres et tilsyn med fosterhjemmet i tilflyttingslandet som oppfyller de krav som følger av fosterhjemsforskriften.

Et av konvensjonens formål er å medvirke til økt internasjonalt samarbeid på konvensjonens område. Konvensjonen, og etableringen av sentralmyndigheter, vil legge til rette for et bedre og mer effektivt samarbeid mellom barnevernmyndighetene i konvensjonslandene. Dette vil kunne innebære at det blir enklere å etablere tilfredsstillende tilsyn med et norsk fosterhjem i et annet konvensjonsland. Etter Fylkesmannens syn vil konvensjonen gjøre det mindre betenkelig å gi samtykke til at barn som er fosterhjemsplassert, kan bosette seg for en periode i et annet konvensjonsland sammen med fosterforeldrene. En forutsetning for at det kan gis samtykke til dette, er likevel at barnet ikke dermed anses som bosatt i det nye landet slik at dette landet overtar jurisdiksjonen.

Med hilsen

Tove Narud
seksjonssjef

Jan Faller
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent.

